

Z Á R S Z Ó

A művelődéstudományi nyári egyetem egy hete gyorsan elrepült, és a záráshoz érkeve - bízom benne -, hogy mindenki ismeretekben, elemzési módszerekben gazdagodva, de társadalmi-kulturális gondokkal is búcsúzik Szegedtől. Nyári kurzusaink immár 15 éve vállalják a társadalomépítés nem könnyű feladatait, ezért gyakran kíméletlen elemzések részeseivé válnak a hallgatóink. A tudományos igényű interpretáció megkívánja nagyobb összefüggések láttatása mellett egy-egy részkérdés kiemelését, gyakran sarkított felnagyítását, majd ismételt visszahelyezését az eredeti összefüggés rendszerébe.

Az idei előadások talán az eddigiéknél drámaiban tették lehetővé a mai magyar társadalommal való szembesülést, ismételten bizonyítva, hogy a tanulmányaink során kialakított társadalomkép és a társadalom valóságos állapota között jelentős különbségek vannak. A drámai jelzést ezért tartom indokoltnak, mert a társadalmi devianciák és főként kezelésmódjuk a hagyományos közművelődési munkától viszonylag távol állók. Felfoghatjuk ezt úgy is, mint új tartalmak, új feladatok jelentkezését a közművelődési munkában.

Tartalmas előadásokból álló tanfolyam után hálátlan feladat zárszót mondani, kiváló előadóinkat hallgatva nem is vállalkozhatom rá. Ezért az intéző bizottság tagjaival konzultálva csupán néhány tanulság összegzésére szorítkozom.

- Tematikánk egyik fő vonulata a mai magyar társadalom szerkezetét mutatta be. Az imént tudatosan használtam a szembesülés kifejezést. Nem könnyű ez a felnőtt, érettebb korosztálynak sem, hiszen gyakran jószándékú illúzióinak lerombolásával jár. Ennél is nehezebb a fiatal generációknak, akik tőlünk, az iskolától kapnak egy szocializmus-képet, amelynek birtokában - kellő élettapasztalatok híján - nagyon nehezen tudnak eligazodni a mindennapokban. Ha segíteni akarunk nekik, beleütközünk a fiatalok másságába. Megbotránkozunk, gyakran megsértődünk, ha túlpolitizálnak tartják modelljeinket. Csak a higgadtság, a racionális gondolkodás segíthet rajtuk is.

A legkülönbözőbb fórumokat figyelembevéve tapasztalhatjuk, hogy ma rengeteg, gyakran felesleges vita folyik a magyar társadalomról. A struktúrát elemző előadások egyik legnagyobb tanulsága talán az lehet, hogy a társadalomról tudományosan megalapozott ismeretekhez csak

- történelmi szempontú (hazai és nemzetközi tényeket összehasonlító),
- a makro- és mikrofolyamatokat feltáró,
- tárgyilagosságra törekvő (reális-racionalista)

elemzés alapján juthatunk el.

Talán könnyű ezt így elmondani, de azt hiszem, ide is vonatkozik és szavaimat kellően árnyalja József Attila megállapítása:

"Elegendő harc, hogy a múltat be kell vallani..."

Igen, be kell vallani minden eredményével, tévedésével, elcsúsztatásával, felemásságával. Mert csak így érthető a jelen, így cselekedhetünk a jövőre orientáltan.

Előadaink a struktúra elemzése kapcsán elidőztek az értelmiségnél. Nem lehet kétséges előttünk, hogy a magyar értelmiség alapos, karbantartott szakképzettsége, műveltsége

kellő küldetéstudattal párosulva nagy szerepet játszik a tudományos társadalomfelfogás alakításában.

- A mai magyar társadalom struktúrájának elemzése - itt a tanfolyam keretébe - szükségszerűen elvezetett bennünket a társadalmi devianciák világába, amelyekről néhány éve még szemérmesen hallgattunk. (Ez is része volt sematikus társadalomképünknek.)

Bonyolult ellentmondásokra irányították a figyelmet előadónk. Idő kell ezek önmagunkban történő feldolgozásához, és még inkább kezelésmódjuk megtanulásához mindennapi munkánkban. Ezt a feladatot a közművelődés dolgozói nem kerülhetik el, mert mélyen gyökerező, tartós jelenségekkel van dolgunk.

Nagy jelentőségűnek tartom, hogy országos rendezvényen kiváló szakemberek vezetésével az elsők között foglalkozott a társadalmi beilleszkedési zavarokkal nyári egyetemünk. E kérdéskör kapcsán bebizonyosodott, hogy a deviáns jelenségek gyökerei mélyre nyúlnak. Nem elég társadalmi okokra gondolnunk, sőt nagyfokú leegyszerűsítés volna az egyén cselekedeteinek a közvetlen összekapcsolása a történeti, társadalmi motívációkkal. A múltikauzalitás sokszorosán összetett pszichikai történéssort is magában foglal.

♦ E problémakörrel összefüggésben fontos tanulságnak tartom, hogy a társadalmi devianciákkal együtt kell élnünk. Ezért mindent el kell követnünk a megelőzés érdekében; tudnunk kell kezeln őket, és természetesen az orvoslásuk, divatos szóval a terápiájuk is feladataink közé tartozik.

Csak zárójelben - Csongrád megyei barátaim számára - jegyzem meg, hogy e kérdésnek a mi tájunkon van egy nem mai keletű szomorú aktualitása (az alkoholizmusra, elmebetegségek gyakoriságára, suicidiumra, újabban narkomániára gondolok, illetve ezek gyakran észlelt összekapcsolódására). Mindez arra int bennünket, hogy a különböző szakmák fogjanak össze, és tudományos elmélyültséggel foglalkozzunk a társadalom bajaival, illetve foglaljuk egységesebb szerkezetbe a már elkezdett - egy-egy területen figyelemre méltó eredményt is felmutató - interdiszciplinaritást igénylő kutatásokat.

Bevezető mondataimban hivatkoztam nyári egyetemünk társadalmi elkötelezettségére. Mondandómat ezzel is zárnam: folytatni kívánjuk ezt a magatartást, ezért 1987-ben a művelődés és innováció összefüggéseit szeretnénk tematikánk középpontjába állítani.

Bízunk abban, hogy sok jelentkezőt vonz majd a XVI. Művelődéstudományi Nyári Egyetem is.

Szeretettel hívunk minden jelenlévőt és Önök útján a kultúra sok-sok munkását 1987-ben ismét Szegedre.